
Elena Grumeza

NOTĂ INFORMATIVĂ

Generalizarea practicii judiciare cu privire la practica examinării cauzelor în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire / refuz în primirea cererilor de chemare în judecată.

Conform planului de activitate a Colegiului Civil și de Contencios administrativ al Curții de Apel Nord pentru anul 2025, ținând cont de importanța și actualitatea problemei ce vizează practica examinării cauzelor în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire / refuz în primirea cererilor de chemare în judecată, s-a efectuat prezenta notă informativă.

Prezenta notă a Direcției Sistematizare, generalizare a practicii judiciare și relații cu publicul, cuprinde generalizarea practicii judiciare și analiza datelor statistice cu privire la examinarea cauzelor în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire/refuz în primirea cererilor de chemare în judecată, pentru perioada 01 ianuarie 2024 - 31 decembrie 2024.

Realizarea prezentului studiu a fost efectuat prin utilizarea legislației naționale și internațională care reglementează problema în cauză și anume:

- 1) Constituția Republicii Moldova;
- 2) Constituția Republicii Moldova; COMENTARIU, Editura ARC;
- 3) Codul Civil al Republicii Moldova;
- 4) Codul de Procedură Civilă a Republicii Moldova;
- 5) Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.
- 6) Fișele de evidență statistică a dosarelor civile aflate în procedura de examinare în ordine de recurs, cu indicele de examinare: 2r a Colegiului Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Nord, datelor stocate în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor;

- 7) Deciziile Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Nord în ordine de recurs (indicile de înregistrare - 2r) pe perioada anului 2024.

I. Noțiuni generale cu privire la încheierile de restituire /refuz în primirea cererilor de chemare în judecată de către primele instanțe de judecată.

I.1. În cadrul procedurilor civile, dreptul la apărare este perceput, în primul rând, prin intermediul accesului la justiție. Fără acces la justiție, nici o persoană nu-și poate exercita dreptul ei la apărare în întregime. Doar asigurarea reală a accesului la justiție garantează o protecție judiciară efectivă, atunci când persoana ale cărei drepturi au fost lezate se adresează în instanță. Astfel, accesul liber la organele competente pentru a soluționa neînțelegerile dintre justițiabili se realizează prin mijlocul procedural al acțiunii civile. Fără garantarea accesului liber la justiție însăși ideea de drept subiectiv ar constitui o simplă „facultate” legală, lipsită de garanții corespunzătoare.

Dreptul la acțiune civilă nu reprezintă altceva decât posibilitatea exercitării a unor drepturi subiective procesuale. Astfel, aceste drepturi subiective ce pot fi valorificate prin dreptul la acțiune civilă sunt: dreptul de a face cerere înaintea instanței competente, dreptul de a propune dovezi, dreptul de a invoca excepții, dreptul de a exercita căile legale de atac, dreptul de a obține condamnarea pârâtului, dreptul de a obține executarea silită etc. Toate aceste drepturi subiective procesuale putem spune că formează dreptul la acțiune în integritatea lui.

Cauzele pe litigiile ce izvorăsc din raporturi juridice civile, de familie, de muncă se examinează de instanța de judecată în ordinea procedurii în acțiuni civile, mijlocul procesual de apărare fiind acțiunea civilă. Procedura în acțiuni civile este tipul de bază de procedură civilă.

Forma de apărare a dreptului în acțiune civilă se consideră mai bine adoptată pentru corecta examinare și soluționare a litigiilor și emiterea hotărârilor. Dreptul la acțiune civilă îl dețin toate persoanele fizice și juridice din Republica Moldova. În privința naturii juridice a dreptului la acțiune, în literatura de specialitate nu există un punct de vedere comun. În literatura juridică este dominantă concepția conform căreia dreptul la apărare judiciară cuprinde două aspecte: dreptul la adresarea în instanța de judecată pentru apărarea judiciară a drepturilor și obținerea apărării.

Persoana care pretinde că i s-a încălcat dreptul subiectiv civil sau care nu-și poate realiza interesul său legitim are dreptul să se adreseze în justiție prin intermediul unui act procedural, denumit cerere de chemare în judecată.

Necesitatea formulării cererii de chemare în judecată este justificată prin două motive: nimeni nu-și poate face singur dreptate; instanța nu va putea să judece până nu va fi investită de partea interesată.

Cererea de chemare în judecată nu se confundă cu acțiunea civilă, deoarece reprezintă una din formele ei de manifestare și anume aceea prin care instanța se investește. Legătură este de conținut și formă, adică forma acțiunii civile o constituie cererea de chemare în judecată în care se evidențiază conținutul acțiunii civile.

Pornirea procesului este prima și cea mai importantă fază a judecării cauzei civile. Depunerea și primirea cererii sunt cele două momente esențiale din care este compusă faza respectivă; sunt activități cu caracter juridic și nu tehnic. Chestiunea cu privire la primirea cererii este soluționată de judecător, în mod unipersonal. De corectitudinea acțiunilor și hotărârilor sale depinde realizarea efectivă a dreptului persoanei interesate la apărare judiciară sau va surveni refuzul în această apărare. Primind cererea, judecătorul este obligat de a verifica existența premiselor dreptului la adresare în judecată, precum și respectarea ordinii stabilite de lege pentru adresare.

Așadar, acțiunea civilă reprezintă nu altceva decât un mijloc procedural prin care se poate realiza accesul liber la justiție. Însă pentru a accede la justiție, este nevoie de respectarea anumitor exigențe stabilite de lege.

Codul de procedură civilă al Republicii Moldova face o distincție între premise și condiții, acestea fiind enumerate la art.169 și, respectiv, art.166, 167 și 170 CPC RM. Depistarea premiselor atât la depunerea cererii, cât și pe parcursul procesului de examinare a cauzei poate stinge însuși dreptul la adresare în instanța de judecată și, nemijlocit, constituie o piedică în desfășurarea procesului. Drept efect al depistării a cel puțin unul din temeiurile enumerate la art.169 CPC reprezintă refuzul în intentarea procesului, în legătură cu inexistența dreptului la adresare în instanță pentru apărarea judiciară și exclude adresarea repetată în instanță cu aceeași cerere.

La rândul lor, condițiile stabilite de art.166, 167 și 170 CPC constituie ordinea de realizare a dreptului la intentarea acțiunii. Prin urmare, nerespectarea acestor condiții de realizare a dreptului la acțiune duce la restituirea cererii precum și la survenirea cazurilor când nu se dă curs cererii, ceea ce nu împiedică adresarea repetată în instanța de judecată cu aceleași pretenții, cu condiția înlăturării circumstanțelor ce împiedicau valorificarea dreptului la intentarea acțiunii.

Totodată, îndeplinirea tuturor condițiilor impuse de lege poate să creeze anumite dificultăți pentru persoanele care vor să înainteze acțiunea în instanță. Dar, uneori, aceste îngrădiri sunt rezonabile și nu pun la îndoială posibilitatea realizării dreptului la apărare și a accesului liber la justiție.

Realizarea corectă și eficientă a accesului la justiție ține și de respectarea prevederilor procesuale privind premisele și condițiile acțiunii civile. Ceea ce înseamnă că premisele și condițiile reprezintă o listă exhaustivă de îngrădiri legale ce apar în fața persoanelor care vor să valorifice dreptul subiectiv la intentarea acțiunii.

Rezumând practica Curții Europene, conchidem că aceasta admite posibilitatea îngrădirii accesului la justiție, mai mult ca atât, din motivul că statul, prin intermediul instituțiilor sale, reprezintă forța de creare și realizare a dreptului, tot statului îi revine rolul de stabilire a anumitor îngrădiri ce țin de valorificarea acestor drepturi. Doar că îngrădirile stabilite, ce țin de accesul la justiție, trebuie să urmărească un scop legal și să existe un coraport între mijloacele folosite și scopul urmărit.

Articolul 169 Cod de procedură civilă a Republicii Moldova reglementează:

Refuzul de a primi cererea de chemare în judecată, potrivit căruia:

(1) Judecătorul refuză să primească cererea de chemare în judecată dacă:

a) cererea nu urmează a fi judecată în instanță judecătorească în procedură civilă;

b) există o hotărîre judecătorească irevocabilă cu privire la un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect și avînd aceleași temeuri sau o încheiere judecătorească prin care se admite încetarea procesului în legătură cu faptul că reclamantul a renunțat la acțiune sau că între părți s-a încheiat o tranzacție;

b¹) reclamantul și-a retras acțiunea civilă la faza judecării cauzei în procesul penal, dacă retragerea a fost acceptată de instanță;

c) aceasta este depusă de un organ, organizație sau o persoană în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unei alte persoane fără ca prezentul cod sau o altă lege să le delege dreptul adresării în judecată în acest scop;

d) există o hotărîre arbitrală, obligatorie pentru părți, cu privire la litigiul dintre aceleași părți, asupra aceluiași obiect și avînd aceleași temeuri, cu excepția cazurilor în care judecata a respins cererea de eliberare a titlului de executare silită a hotărîrii arbitrale sau a desființat hotărîrea arbitrală;

e) reclamantului și/sau pîrîtului îi lipsește capacitatea de folosință, cu excepția cazurilor prevăzute la art.59 alin.(2).

(2) În decursul a 5 zile de la data repartizării cererii de chemare în judecată, judecătorul dispune, printr-o încheiere motivată, refuzul de primire a cererii și remite reclamantului încheierea și cererea cu toate documentele anexate. Încheierea poate fi atacată cu recurs.

(3) Refuzul judecătorului de a primi cererea de chemare în judecată exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant, cu aceeași acțiune împotriva aceluiași pîrît, cu același obiect și aceleași temeuri.

Consecutiv celor menționate, se notează că, Codul de procedură civilă al R.M. în conținutul art.170 reglementează:

Restituirea cererii de chemare în judecată, potrivit căruia:

(1) Judecătorul restituie cererea de chemare în judecată dacă:

a) reclamantul nu a respectat procedura de soluționare prealabilă a cauzei pe calea extrajudiciară, inclusiv prin mediere, prevăzută de lege pentru categoria respectivă de cauze sau de contractul părților;

b) instanța nu este competentă să judece cauza;

c) cererea a fost depusă de o persoană care, în cauza civilă respectivă, nu are capacitate de exercițiu al drepturilor procedurale civile;

d) soțul a înaintat acțiunea de desfacere a căsătoriei fără consimțământul soției, în timpul sarcinii sau în primul an de la nașterea copilului;

e) cererea nu este semnată ori este semnată de o persoană neîmputernicită de a o semna ori este semnată fără a se indica funcția semnatarului;

f) cererea a fost depusă în numele persoanei interesate de către o persoană neîmputernicită de a porni și a susține procesul;

g) la aceeași instanță sau la o alta, se află în judecată un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect și având aceleași temeiuri;

i) reclamantul își retrage cererea înainte de emiterea încheierii privind intentarea procesului;

j) la depunerea cererii în procedură specială se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești.

(2) Cererea de chemare în judecată se restituie printr-o încheiere motivată, în care judecătorul indică instanța unde trebuie să se adreseze reclamantul, dacă cauza nu este de competența instanței respective, sau modalitatea de înlăturare a circumstanțelor ce împiedică intentarea procesului.

(3) În decursul a 5 zile de la data repartizării cererii de chemare în judecată, judecătorul dispune, printr-o încheiere, restituirea cererii și remite reclamantului încheierea și cererea cu toate documentele anexate.

(4) Restituirea cererii de chemare în judecată nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant, cu aceeași acțiune, împotriva aceluiași pîrît, cu același obiect și aceleași temeiuri dacă reclamantul a lichidat încălcările.

(5) Încheierea prin care instanța judecătorească restituie cererea în temeiul alin.(1) lit.a), b), c) și g) poate fi atacată cu recurs.

I.2. Aspecte generale privind examinarea recursului împotriva încheierilor de restituire / refuz în primirea cererilor de chemare în judecată.

Art.423 Cod de procedură civilă al Republicii Moldova, stipulează că:

(1) Încheierea dată în primă instanță poate fi atacată cu recurs, separat de hotărîre, de către părți și de ceilalți participanți la proces în cazurile prevăzute de prezentul cod și de alte legi, precum și în cazurile în care încheierea face imposibilă

desfășurarea de mai departe a procesului. Ea se examinează în recurs conform regulilor stabilite de prezentul capitol.

(1¹) Instanța de judecată care a emis încheierea susceptibilă de recurs, după depunerea recursului, îl expediază, împreună cu copia certificată a dosarului sau prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, instanței ierarhic superioare competente. Recursul depus împotriva încheierii suspendă executarea acesteia, cu excepțiile stabilite de lege.

(2) Împotriva celorlalte încheieri pronunțate în primă instanță nu se poate face recurs decât odată cu fondul cauzei.

(3) Actele de contestare a încheierii judecătorești care se atacă odată cu fondul cauzei se anexează la dosar, iar prin încheiere protocolară se consemnează că acesteia nu i se dă curs pînă la examinarea fondului.

Termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii (art.425CPC).

Conform art.426 alin.(2), (3) CPC, recursul se depune la instanța a cărei încheiere se atacă. Recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copiei certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Articolul 426¹ Cod de procedură civilă, reglementează temeiurile restituirii recursului împotriva încheierii, potrivit căruia:

(1) Instanța de recurs este în drept să restituie recursul împotriva încheierii dacă:

a) cererea de recurs a fost depusă în afara termenului legal, iar recurentul nu solicită repunerea în termen sau instanța de recurs a refuzat să efectueze repunerea în termen;

b) cererea de recurs a fost depusă de o persoană care nu este în drept să declare recurs;

b¹) cererea de recurs nu corespunde prevederilor art.437 alin.(1) și (2), cu excepția cerinței privind anexarea dovezii de plată a taxei de stat;

c) cererea de recurs nu este semnată sau este semnată necorespunzător;

d) recurentul solicită restituirea recursului pînă la examinarea acestuia de către instanță;

e) încheierea nu poate fi atacată cu recurs, potrivit legii.

(2) Recursul împotriva încheierii judecătorești se restituie în baza a cel puțin unuia din temeiurile prevăzute la alin.(1), printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac.

(2¹) Prin derogare de la alin.(2), dacă la cererea de recurs lipsește dovada de plată a taxei de timbru, instanța de recurs emite o încheiere, care nu se supune

niciunei căi de atac, de a nu da curs cererii de recurs și acordă recurentului un termen rezonabil pentru înlăturarea deficiențelor depistate. Dacă recurentul înlătură deficiențele în cadrul termenului acordat, recursul se consideră depus la data prezentării inițiale. Dacă recurentul nu înlătură deficiențele cererii de recurs în cadrul termenului acordat, instanța de recurs o restituie imediat după expirarea termenului rezonabil stabilit de instanță pentru înlăturarea neajunsurilor.

Instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept:

- a) să respingă recursul și să mențină încheierea;
- b) să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind spre rejudecare problema soluționată prin încheierea casată;
- c) să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, soluționând prin decizie problema respectivă (art.427CPC).

Decizia instanței de recurs emisă după examinarea recursului împotriva încheierii rămâne irevocabilă din momentul emiterii (art.428 alin.(1) CPC).

II. Analiza statisticii judiciare cu privire la examinarea cauzelor civile în ordine de recurs (2r) împotriva încheierilor de restituire / refuz în primirea cererilor de chemare în judecată de către Curtea de Apel Nord pe perioada anului 2024.

Conform datelor statistice, în perioada: 01 ianuarie 2024 -31 decembrie 2024 în cadrul Curții de Apel Nord s-au aflat în procedură de examinare în ordine de recurs (indicele de înregistrare - 2r) 505 cauze civile, dintre care au fost examinate 406 cauze pentru perioada anului 2024, restul dosarelor neîncheiate la sfârșitul perioadei raportate au constituit 99 cauze.

Rezultatele generalizării cu privire la compartimentul de cauze civile în ordine de recurs (2r) împotriva încheierilor de restituire/refuz în primirea cererilor de chemare în judecată de către Curtea de Apel Nord pe perioada anului 2024, s-au confirmat a fi:

- 1) Total cauze aflate în procedură - 181 cauze;
- 2) Total cauze examinate -149 cauze;
Dintre care:
 - 39 - cauze fără modificări.
 - 3 - cauze cu emiterea de noi hotărâri.
 - 65 - cauze remise la rejudecare.
 - 41 - cauze recursul restituit.
- 3) - cauză strămutată.
- 4) Total în rest - 32 cauze.

Datele privind examinarea cauzelor civile în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire / refuz în primirea cererilor de chemare în judecată de către judecătorii Colegiului civil și contencios administrativ al Curții de Apel Nord pe perioada anului 2024:

Judecători	Cauze parvenite	Cauze examinate	Fără modificări	Hotărîre nouă	Recurs restituit	Rejudecare	Strămutat	Rest
E.Grumeza	26	19	1	2	8	8	-	7
S.Grosu	17	12	5	-	3	3	1	5
N.Costaș	13	10	2	-	4	4	-	3
R.Holban	-	-	-	-	-	-	-	-
S.Ghercavii	1	-	-	-	-	-	-	1
A.Țihonschi	-	-	-	-	-	-	-	-
C.Prisacari	1	-	-	-	-	-	-	1
I.Parii	19	4	3	-	-	1	-	15
S.Procopciuc	3	3	1	-	-	2	-	-
A.Ciobanu	14	14	4	1	7	2	-	-
I.Grosu	22	22	4	-	5	13	-	-
A.Garbuz	18	18	6	-	5	7	-	-
N.Chircu	19	19	6	-	6	7	-	-
D.Corolevschi	28	28	7	-	3	18	-	-
TOTAL	181	149	39	3	41	65	1	32

Examinarea cauzelor civile în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire / refuz în primirea cererilor de chemare în judecată de Judecătoriile din circumscripția Curții de Apel Nord, pentru perioada anului 2024:

Instanța de judecată	Cauze parvenite	Cauze examinate	Fără modificări	Hotărâre nouă	Recurs restituit	Rejudecare	Strămutat	Rest
Judecătoria Bălți, sediul Central	36	30	5	-	12	12	1	6
Judecătoria Bălți, sediul Sîngerei	7	7	2	-	-	5	-	-
Judecătoria Bălți, sediul Fălești	18	18	9	1	8	-	-	1
Judecătoria Bălți, sediul Glodeni	4	1	-	-	1	-	-	3
Judecătoria Soroca, sediul Central	11	8	4	-	2	2	-	3
Judecătoria Soroca, sediul Florești	14	8	2	1	-	5	-	6
Judecătoria Drochia, sediul Central	4	4	-	-	3	1	-	-
Judecătoria Drochia, sediul Rîșcani	2	2	-	-	2	-	-	-
Judecătoria Edineț, Sediul Dondușeni	3	3	-	-	1	2	-	-
Judecătoria Edineț, sediul Central	30	24	4	1	4	15	-	5
Judecătoria Edineț, sediul Briceni	7	6	2	-	2	2	-	1

Judecătoria Edineț, <i>Sediul Ocnița</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Judecătoria Ungheni	8	6	-	-	2	4	-	2
Judecătoria Orhei, <i>sediul Central</i>	9	9	4	-	1	4	-	-
Judecătoria Orhei, <i>sediul Rezina</i>	8	4	1	-	2	1	-	4
Judecătoria Strășeni, <i>sediul Central</i>	3	2	1	-	1	-	-	1
Judecătoria Chișinău, <i>sediul Central</i>	12	12	-	-	-	12	-	-
Judecătoria Criuleni, <i>sediul Central</i>	1	1	1	-	-	-	-	-
Judecătoria Hîncești, <i>sediul Central</i>	2	2	2	-	-	-	-	-
Judecătoria Căușeni, <i>sediul Ștefan Vodă</i>	2	2	2	-	-	-	-	-
TOTAL	181	149	39	3	41	65	1	32

III. Practica judiciară a Colegiului civil și de Contencios administrativ al Curții de Apel Nord la examinarea cauzelor în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire/refuz în primirea cererilor de chemare în judecată.

III.1. Ca urmare a studierii și analizei deciziilor adoptate de către Colegiile Civile și de Contencios Administrativ ale Curții de Apel Nord pentru anul 2024, în cauzele civile în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire/refuz în primirea

cererilor de chemare în judecată, s-a constatat că din totalul de 149 cauze examinate în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire/refuz în primirea cererilor de chemare în judecată, 65 de cauze au fost casate cu restituirea cauzei la rejudecare în același complet de judecată la etapa primirii cererii de chemare în judecată.

Motivele care au dus la casarea încheierilor instanțelor de fond cu trimiterea cauzelor la rejudecare la etapa primirii cererii pe rol, s-au reținut a fi:

- 1) nesoluționarea problemei strămutării cauzelor în cazul în care instanța de fond figura în calitate de pârât;
- 2) constatarea eronată de către instanța de fond privind respectarea/nerespectarea procedurii prealabile;
- 3) neachitarea în termenul stabilit de către instanța de fond a taxei de stat/ timbru, obligarea neîntemeiată a reclamantului de către instanța de judecată de achitare a taxei de stat/taxa de timbru în situația existenței scutirii reclamantului de la plata taxei de stat și/sau de taxa de timbru;
- 4) nelichidarea de către reclamant a neajunsurilor menționate în încheierea instanței de judecată de a nu da curs, cu ulterioara restituire a cererii de chemare în judecată.

III.1.1.Nesoluționarea problemei strămutării cauzelor în cazul în care instanța de fond figura în calitate de pârât.

În sensul celor menționate, *drept exemplu* este reținută decizia Colegiului Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți din 15 ianuarie 2024 prin care recursul declarat de avocatul D.N. și recurentul G.Al. s-a admis, cu casarea încheierii judecătoreiei X, sediul X din 19 iunie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de G. A. către Președintele Republicii Moldova, Procuratura RM, Curtea de Apel Chișinău și Judecătoria Chișinău cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune, compensarea cheltuielilor pentru asistență juridică, cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de fond, la etapa primirii cererii de chemare în judecată.

Colegiul a reținut că, la 13 iunie 2023, reprezentantul potențialului reclamant G.Al, D.N. a înaintat cerere de chemare în judecată către Președintele Republicii Moldova, Procuratura RM, Curtea de Apel Chișinău și Judecătoria Chișinău cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune, compensarea cheltuielilor pentru asistență juridică.

Prin încheierea judecătoreiei Chișinău, sediul Centru din 19 iunie 2023 s-a refuzat în primirea cererii de chemare în judecată depusă de avocatul D. N. în interesele lui G.Al. în temeiul art.169 alin.(1) lit. a) Cod de procedură civilă.

G.Al. a contestat cu recurs încheierea nominalizată, solicitând casarea încheierii, cu restituirea cauzei în instanța de fond spre rejudecare.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 03 octombrie 2023, cauza a fost transmisă Curții Supreme de Justiție pentru soluționarea strămutării pentru examinare în altă instanță de același grad, or Curtea de Apel Chișinău este parte la proces.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 08 noiembrie 2023 cauza a fost transmisă la o altă instanță de același grad pentru examinarea recursului depus împotriva încheierii din 19 iunie 2023 a judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care s-a refuzat în primirea cererii de chemare în judecată depusă de G.AL. către Președintele Republicii Moldova, Procuratura RM, Curtea de Apel Chișinău și Judecătoria Chișinău cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune, compensarea cheltuielilor pentru asistență juridică și anume cauza civilă a fost strămutată Curții de Apel Bălți pentru examinare, în ordine de recurs.

Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți prin decizia adoptată la 15 ianuarie 2024 a decis admiterea recursului declarat de avocatul D.N. și recurentul G.AL., cu casarea încheierii judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 19 iunie 2023 și remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de fond, la etapa primirii cererii de chemare în judecată.

Adoptînd soluția în cauză instanța de recurs a relevat că, reieșind din conținutul cererii de chemare în judecată, pârâți sunt Președintele R. Moldova, Procuratura R. Moldova, Curtea de Apel Chișinău și Judecătoria Chișinău. Colegiul civil a atras atenția instanței la faptul că, reclamantul a invocat calitatea procesuală a judecătoriei Chișinău în cererea sa ca pârât, astfel, urma a fi constatată existența circumstanțelor care ar putea fi încadrate în condițiile imperative a legii procesuale care ar determina aplicabilitatea prevederilor art.43 alin.(2) lit.f) CPC.

Urmare a celor constatate, Colegiul civil a reținut faptul că pârâtul în cauza nominalizată, adică judecătoria Chișinău urma să ridice de la examinare cauza civilă și să o remită instanței ierarhic superioare pentru strămutare în altă instanță or, reieșind din prevederile art.43 alin. 4) CPC strămutarea cauzei în cazurile prevăzute la alin.(2) lit.d), e), f) și g) se efectuează de către instanța ierarhic superioară, a cărei încheiere nu se supune niciunei căi de atac.

Din considerentele menționate, Colegiul civil a ajuns la concluzia de a admite recursul și a casa încheierea judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 19 iunie 2023. În situația când pârât la caz figurează judecătoria Chișinău, judecătorul acestei instanțe urma să decidă, anterior emiterii actului judiciar, asupra chestiunii strămutării examinării cauzei la o altă instanță, astfel încât să fie evitat orice dubiu privind imparțialitatea instanței la examinarea acestei cauze. În circumstanțele expuse și, deoarece instanța de fond a dispus refuzul în a primi cererea de chemare în judecată cu abateri de la cadrul legal pertinent și aplicabil, încheierea urmează a

fi casată cu remiterea cauzei la rejudecare, la etapa soluționării chestiunii de punere pe rol a acțiunii.

III.1.2. Constatarea eronată de către instanța de fond privind respectarea/nerespectarea procedurii prealabile de către reclamant la soluționarea cauzei pe cale extrajudiciară.

Ca exemplu este decizia Colegiul Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți din 04 martie 2024 prin care s-a admis recursul declarat de D. M., încheierea judecătoreiei X, sediul X din 12 decembrie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de D.M. către C.N. privind încasarea datoriei și cheltuielilor de judecată s-a casat integral cu remiterea cauzei spre rejudecare în aceeași instanță, același complet de judecată la etapa primirii cererii de chemare în judecată.

Prin decizia adoptată, Colegiul civil a reținut că la data de 07 decembrie 2023, D.M. a fost depusă cererea de chemare în judecată de C.N. privind încasarea datoriei în suma totală de 364 229,00 lei și cheltuieli de judecată în sumă de 10 000,00 lei.

Prin încheierea judecătoreiei X, sediul X din 12 decembrie 2023 cererea a fost restituită în temeiul art.170 alin.(1) lit.a) CPC, or instanța de fond a considerat că reclamantul D.M. n-a prezentat nici o probă ce ar confirma soluționarea prealabilă a cazului, cum a fost stipulat în condițiile contractelor de împrumut anexate la materialele cazului.

D.M. a contestat încheierea instanței de fond, solicitând casarea acesteia cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de fond la etapa primirii cererii spre examinare.

Colegiul Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți prin decizia din 04 martie 2024 a admis recursul declarat de D.M., încheierea judecătoreiei X, sediul X din 12 decembrie 2023 s-a casat integral cu remiterea cauzei spre rejudecare în aceeași instanță, același complet de judecată la etapa primirii cererii de chemare în judecată.

Instanța de recurs a considerat că la emiterea încheierii instanța de fond a aplicat eronat normele de drept material și procedural și a emis o soluție neîntemeiată în raport cu actele ce s-au regăsit la materialele cauzei.

Colegiul civil reținând prevederile art. 20 al Constituției Republicii Moldova, art. 992 alin. (1) Cod Civil, art. 993, alin. (2) Cod Civil, art. 167 alin.(1) lit.d) CPC, art.170 alin.(1) lit. a) Cod de procedură civilă, în motivarea soluției adoptate a notat că, la cererea de chemare în judecată au fost anexate trei contracte de împrumut. Conform conținutului contractelor de împrumut anexate la cererea de chemare în judecată nr. 2 din 30.03.2022 și nr. 3 din 14.04.2022 și anume în punctul 4.3 se menționează că „Litigiile care pot apărea cu privire la prezentul contract și din

prezentul contract, părțile le vor soluționa pe calea negocierilor. În cazul imposibilității de soluționare a litigiilor pe calea negocierilor, ele vor fi soluționate în judecătoria economică.”

Conform materialelor ce s-au regăsit la dosar, s-a conchis că procedura prealabilă a fost respectată or, la cererea de chemare în judecată a fost anexată somația și copia plicului cu mențiunea „nereclamat”. Ca urmare a celor menționate, s-a stabilit cert că calea prealabilă în prezenta speță a fost respectată de avocatul M.V. fiind expediată somația către C.N. cu solicitarea de a-și onora obligațiile contractuale asumate prin contractele de împrumut 01/10 din 18.10.2022, nr. 2 din 30.03.2022 și nr. 3 din 14.04.2022.

În altă ordine de idei, procedura de soluționare prealabilă a unei cauze pe cale extrajudiciară este etapa prejudiciară în care părțile sunt obligate să încerce soluționarea unui litigiu pe cale amiabilă până la acționare în instanța de judecată a părților. Respectarea procedurii prealabile poate fi impusă atât de lege, cât și de contractul părților în dependența de tipul litigiului apărut. Expedierea unei somații/reclamații/pretenții în adresa persoanei care nu își îndeplinește obligațiunile asumate prin semnarea unui act juridic reprezintă una din formele de executare a procedurii de soluționare prealabile.

Conform materialelor cauzei, între părți au fost încheiate trei contracte de împrumut, iar în două dintre ele este stipulat că „litigiile care pot apărea cu privire la prezentul contract și din prezentul contract, părțile le vor soluționa pe calea negocierilor”. Prevederea dată nu echivalează cu respectarea procedurii prealabile, procedură care urma a fi descrisă în contract, adică modul de exercitare a ei (când, cum, etc). Creditorul nu era obligat să notifice debitorul despre existența obligației și necesitatea de a o executa or, în contracte este indicată perioada de împrumut, adică este clar termenul executării obligației însă reclamantul/creditor a expediat și somația.

III.1.3. Nelichidarea de către reclamant a neajunsurilor menționate în încheierea instanței de judecată de a nu da curs, cu ulterioara restituire a cererii de chemare în judecată.

Cu titlu de exemplu, este decizia instanței de recurs din 25 ianuarie 2024 prin care a fost examinat, fără citarea părților, cererea de recurs declarată de K.O. reprezentată de avocatul O.I. împotriva încheierii judecătorei X, sediul X din 23 octombrie 2023 de restituire a cererii de chemare în judecată înaintată de K.O. privind constatarea faptului cu valoare juridică.

Examinînd cauza menționată, Colegiul civil al Curții de Apel Bălți a reținut că, la 22 mai 2023 K.O. reprezentată de avocatul O. I. s-a adresat în instanța de judecată

cu cerere prin care a solicitat: constatarea faptului nașterii tatălui petiționare, V.V. la xxxx, în sat.X, r-nul X de către V.Z. decedată an.n.xxxx.

Prin încheierea judecătoriei X, sediul X din 24 mai 2023 a fost restituită cererea în temeiul art. 170 alin. (1) lit. j) CPC.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 27 septembrie 2023 s-a admis recursul declarat de reprezentantul recurente K.O., avocatul O.I., s-a casat încheierea contestată, cu restituirea cauzei la rejudicare în aceeași instanță și complet de judecată de la etapa primirii cererii.

Prin încheierea Judecătoriei X, sediul X din 10 octombrie 2023 nu s-a dat curs cererii depusă de K.O. și reprezentantul său, avocatul O.I. despre necesitatea depunerii cererii care să corespundă prevederilor art. 166, 167 CPC, și anume prezentarea copiei cererii și copiile tuturor înscrisurilor certificate în modul corespunzător, într-un număr egal cu numărul de persoane interesate și un set de acte pentru instanță, fiindu-i acordat termen până la 18 octombrie 2023. Prin aceeași încheiere i s-a explicat petiționarei și reprezentantului său că, în caz dacă nu vor lichida neajunsurile menționate, cererea nu va fi considerată depusă și împreună cu actele anexate va fi restituită.

Judecătoria X, sediul X prin încheierea adoptată la 23 octombrie 2023 a restituit cererea O.K., în temeiul art. 171 alin. (2) CPC.

La 14 noiembrie 2023 K.O., reprezentată de avocatul O.I. a declarat recurs împotriva încheierii menționate, solicitând casarea încheierii cu remiterea cauzei la rejudicare.

Prin decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 25 ianuarie 2024 s-a admis cererea de recurs declarată de K.O., reprezentată de avocatul O.I., cu casarea integrală a încheierii judecătoriei X, sediul X din 23 octombrie 2023 de restituire a cererii înaintată de K.O. privind constatarea faptului cu valoare juridică, cu restituirea cauzei la rejudicare la etapa primirii pe rol a cererii în aceeași instanță, în același complet de judecată.

Adoptînd soluția în cauză, instanța de recurs a menționat că, la materialele cauzei nu s-a regăsit confirmarea comunicării K.O. sau/și reprezentantului său, avocatului O.I. a actului judecătoresc: încheierea judecătoriei X, sediul X din 10 octombrie 2023 prin care nu s-a dat curs cererii formulate de către K.O. reprezentată de avocatul O.I.

Prin urmare, Colegiul civil reținînd prevederile art. 100 alin. (1) și (1¹) Cod de procedură civilă, art. 102 alin. (6) CPC, art. 105 alin. (1¹) și (5) CPC, implicit circumstanțelor speței a atestat că, la materialele cauzei a fost reținut un mesaj electronic intitulat copia încheierii K.O. expediat prin poșta mail.ru de la: allalungu1212@mail.ru, datat cu 11 octombrie 2023, 08:42.

Reținând și prevederile legale a art. 42 lit. b) și c) din Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere nr. 124 din 19 mai 2022, respectiv și art.47 din aceeași lege, Colegiul a ajuns la concluzia că, instanța de fond la comunicarea actului judecătoresc nu a respectat dispozițiile coroborate ale art. 100 și 105 din Codul de procedură civilă, care prevăd forma și mecanismul de înmânare a actelor judecătorești, precum și nici cerințele prevăzute la art. 47 privind modul de expediere și recepționare a documentului electronic stabilite de Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere nr. 124 din 19 mai 2022.

Colegiul civil al Curții de Apel Bălți a fost în imposibilitate de a reține drept comunicare legală avocatului O.I. a încheierii judecătorei X, sediul X din 10 octombrie 2023 mesaj electronic intitulat copia încheierii K.O. expediat prin poșta mail.ru de la allalungu1212@mail.ru, datat cu 11.10.2023, 08:42, deoarece acesta nu conține date despre semnatar fiind expediat nu de către semnatar ori de către un intermediar în circulația electronică a documentelor, care acționează în numele semnatarului sau al creatorului sigiliului electronic, sau prin sistemul informațional utilizat de către semnatar sau creatorul sigiliului electronic, precum și nu conține datele unui document electronic potrivit Legii privind identificarea electronică și serviciile de încredere.

În această ordine de idei, instanța de recurs a considerat a fi pripită și eronată soluția instanței de fond de restituire a cererii, ce nu poate fi menținută în scopul asigurării dreptului petiționarei-recurente la un proces echitabil și acces liber la justiție, drept consfințit la art. 5 din Codul de procedură civilă și art. 6 CEDO.

III.1.4. Neachitarea în termenul stabilit de către instanța de fond a taxei de stat/timbru, obligarea neîntemeiată a reclamantului de către instanța de judecată de achitare a taxei de stat/taxa de timbru, în cazul existenței scutirii reclamantului de la plata taxei de stat și/sau de taxa de timbru.

Spre exemplificarea temeiurilor menționate, este decizia Colegiul Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți din 21 octombrie 2024 prin care a fost examinat, fără citarea părților, recursul declarat de avocatul Gh.O. în interesele recurente J.T. împotriva încheierilor judecătorei X, sediul X din 06 iunie 2024 și din 28 iunie 2024, emise în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de J.T. către R.S., C. I. privind încasarea cheltuielilor de judecată.

Instanța de recurs a reținut că, la 31 mai 2024 J. T. s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către R.S. și C. I. privind încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea Judecătorei X, sediul X din 06 iunie 2024 nu s-a dat curs cererii de chemare în judecată, s-a acordat reclamantei termen pentru lichidarea neajunsurilor și anume pentru prezentarea dovezii de plată a taxei de stat și taxei de timbru în mărimea stabilită de Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023 în vigoare

din (01.01.2024) anexa nr. 1, acordându-i pentru aceasta un termen de 5 zile din momentul primirii copiei de pe încheierea în cauză.

Prin încheierea Judecătorei X, sediul X din 28 iunie 2024 cererea de chemare în judecată s-a restituit.

La 11 iulie 2024 avocatul Gh.O. în interesele recurentei J.T. a declarat recurs împotriva încheierilor judecătorei X, sediul X din 06 iunie 2024 și din 28 iunie 2024, solicitând casarea integrală a acestora.

Prin decizia Colegiul Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți din 21 octombrie 2024 a fost admis recursul declarat de avocatul Gh.O. în interesele recurentei J.T., cu casarea integrală a încheierilor judecătorei X, sediul X din 06 iunie 2024 și din 28 iunie 2024, emise în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de J.T. către R.S., C.I. privind încasarea cheltuielilor de judecată, cu restituirea cauzei la rejudecare în aceeași instanță, în același complet de judecată, la etapa primirii pe rol a cererii de chemare în judecată.

În motivarea soluției adoptate, instanța de recurs reținând prevederile legale a art.166 alin.(1), art.167 alin.1 lit.b), art.169, art.170, art.171 alin.(1), art. 167 alin.(1) lit.a), b), c) și e), alin.(2) Cod de procedură civilă, a specificat că, obiectul juridic litigios în speță l-a constituit încasarea cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică suportate în cadrul unui proces de judecată anterior. Astfel, Colegiul a relevat că în încheierea din 06 iunie 2024, prima instanță a stabilit că potențialul reclamant n-a anexat la cererea de chemare în judecată dovada de plată a taxei de stat.

Menționând în decizia adoptată și prevederile art.167 alin.(1) lit.b) CPC, art.83 CPC, art.84 alin.(1) CPC, dispozițiile art.(2) alin.(4) din Legea taxei de stat nr. 213/2023, Colegiul civil a notat că, potrivit art.85 alin.(1) CPC, scutirile de taxa de stat și/sau de taxa de timbru sunt prevăzute în pct. 1 al anexei nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213/2023.

Astfel, reeșind din prevederile anexei nr.2 la Legea taxei de stat nr. 213/2023, pct.1.1.12, se scutesc de taxa de stat în instanțele de judecată: reclamantii în acțiunile privind încasarea cheltuielilor de judecată suportate în procese civile anterioare, indiferent de calitatea procesuală în respectivele procese. Din conținutul normei suscitată rezultă că reclamantii în acțiunile privind încasarea cheltuielilor de judecată suportate în procese civile anterioare sunt scutiți de plata taxei de stat, deci aceștea au obligația de a achita doar taxa de timbru în mărime de 200 lei.

La caz, Colegiul a reținut că la prezenta cerere de chemare în judecată a fost anexată dovada de plată a taxei de timbru în mărime de 200 lei. În circumstanțele enunțate, Colegiul a constatat că încheierea judecătorei X, sediul X din 06 iunie 2024 prin care nu s-a dat curs cererii de chemare în judecată, cu acordarea reclamantului a termenului pentru prezentarea dovezii de plată a taxei de stat și a

taxei de timbru este neîntemeiată și necesar a fi casată integral, dat fiind că la emiterea încheierii instanța de nivelul unu n-a stabilit obiectul litigiului, n-a verificat anexele la cererea de chemare în judecată, pentru a concluziona dacă cererea de chemare în judecată se impune sau nu cu taxă de stat și/sau taxă de timbru.

Subsecvent, și încheierea judecătoreiei X, sediul X din 28 iunie 2024 prin care s-a dispus restituirea cererii de chemare în judecată pe motivul nelichidării neajunsurilor menționate în încheierea de a nu da curs, s-a reținut a fi neîntemeiată, ce a impus casarea integrală a acesteia.

III.2. Prin analiza încheierilor emise de către Colegiile Civile și de Contencios Administrativ ale Curții de Apel Nord în cauzele civile în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire/refuz în primirea cererilor de chemare în judecată, s-a constatat că instanța de recurs prin încheiere restituie recursul, din motiv că:

a) cererea de recurs a fost depusă în afara termenului legal, iar recurentul nu solicită repunerea în termen sau instanța de recurs a refuzat să efectueze repunerea în termen;

b) cererea de recurs a fost depusă de o persoană care nu este în drept să declare recurs;

b¹) cererea de recurs nu corespunde prevederilor art.437 alin.(1) și (2), cu excepția cerinței privind anexarea dovezii de plată a taxei de stat;

c) cererea de recurs nu este semnată sau este semnată necorespunzător;

d) recurentul solicită restituirea recursului până la examinarea acestuia de către instanță.

Drept exemplu a celor menționate, este încheierea Colegiului Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți din 05 noiembrie 2024 prin care a fost soluționată chestiunea acceptării pe rol a recursului declarat de Agenția Teritorială Vest a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină împotriva încheierii judecătoreiei X, sediul X din 10 iulie 2024, emisă în cauza civilă la cererea de chemare înaintată de Agenția Teritorială Vest a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină împotriva M.R. privind încasarea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală și a penalității.

Prin încheierea adoptată, instanța de recurs a reținut că, la 03 iulie 2024 Agenția Teritorială Vest a CNAM a depus cerere de chemare în judecată împotriva M.R., solicitând încasarea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală și a penalității.

Judecătoria X, sediul X prin încheierea adoptată la 10 iulie 2024 a restituit cererea de chemare în judecată.

Agenția Teritorială Vest a CNAM a declarat recurs împotriva încheierii în cauză, solicitând admiterea recursului, cu casarea acesteia.

Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 03 octombrie 2024 nu s-a dat curs recursului, s-a acordat recurentului termen limită de înregistrare a dovezii de achitare a taxei de timbru în mărime de 200,00 lei, în original, în Direcția evidență și documentare procesuală a Curții de Apel Bălți până la data de 18 octombrie 2024, inclusiv. S-a explicat recurentului că dacă nu va lichida neajunsul menționat în termenul și locul stabilit, recursul nu va fi considerat depus și împreună cu toate documentele anexate va fi restituit.

La 16 octombrie 2024 Agenția Teritorială Vest a CNAM s-a adresat instanței de recurs cu cerere, solicitând scutirea de plata taxei de timbru la înaintarea recursului.

Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 17 octombrie 2024 s-a respins cererea recurentului privind scutirea de plata taxei de timbru la înaintarea recursului, s-a acordat recurentului termen suplimentar până la 31 octombrie 2024, inclusiv pentru înlăturarea neajunsurilor menționate în încheierea instanței de recurs din 03 octombrie 2024 privind prezentarea dovezii de plată a taxei de timbru.

În motivarea soluției adoptate, instanța de recurs reținând prevederile art.426¹ alin.(1), (2), (2¹) Cod de procedură civilă, a notat că, copia încheierii instanței de recurs din 17 octombrie 2024 a fost expediată recurentului la 21 octombrie 2024 prin intermediul poștei electronice: at.vest@cnam.gov.md. Cu toate acestea, în termenul acordat recurentul n-a lichidat neajunsurile menționate în încheierea din 03 octombrie 2024 prin care nu s-a dat curs recursului, astfel că recurentul n-a prezentat dovada de plată a taxei de timbru în mărime de 200 lei în original, în consecință, cererea de recurs nu corespunde cerințelor legale pentru a fi acceptată spre examinare, ceea ce constituie temei de restituire a recursului.

Colegiul civil reținând prevederile art.113 Cod de procedură civilă a considerat necesar a menționa că recurentul, cunoscând că a depus cerere de recurs fără a fi întrunite condițiile stabilite de lege la depunerea acesteia, avea obligația de a întreprinde toate măsurile necesare, după cum sugerează și jurisprudența CEDO (Van Harn versus Germany, nr.7557/03 din 11.09.2007) de a-și proteja drepturile sale de acces la instanță și de a îndeplini cerințele legale, fapt ignorat de recurent. Colegiul a menționat că, recurentul n-a dat dovadă de diligență și bună credință în realizarea drepturilor sale, ca ulterior să pretindă încălcarea dreptului de acces la justiție, în condițiile când personal nu și-a realizat drepturile garantate de legislația în vigoare.

III.3. În procesul judecării cauzelor civile în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire/refuz în primirea cererilor de chemare în judecată, Colegiile civile și de Contencios Administrativ ale Curții de Apel Nord au reținut și temeinicia încheierilor primelor instanțe în ce privește examinarea obiectivă și multiaspectuală a cauzei, cu respectarea normelor de drept material și procedural.

În aspectul legalității și temeiniciei încheierii primei instanțe, este menționată decizia Colegiului Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți din 30 septembrie 2024 prin care fără citarea părților, a fost examinat recursul depus de S.T. împotriva încheierii judecătoreiei X, sediul X din 23 aprilie 2024 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de S.T. împotriva Centrului Național Anticorupție privind încasarea plăților salariale și cheltuielilor de judecată.

Instanța de recurs a reținut că, la 18 aprilie 2024 S.T. a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Centrului Național Anticorupție privind încasarea plăților salariale și cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea judecătoreiei X, sediul X din cererea depusă de către S.T. împotriva Centrului Național Anticorupție privind încasarea plăților salariale și cheltuielilor de judecată a fost restituită în temeiul art.170 alin.(1) lit. b) CPC.

S.T. a depus cerere de recurs, solicitând casarea încheierii primei instanțe.

Prin decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 30 septembrie 2024 recursul declarat de S.T. s-a respins. Încheierea judecătoreiei X, sediul X din 23 aprilie 2024 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de S.T. împotriva Centrului Național Anticorupție privind încasarea plăților salariale și cheltuielilor de judecată s-a menținut, decizia fiind irevocabilă din momentul emiterii.

În argumentarea soluției adoptate, Colegiul a notat că, potrivit materialelor cauzei, la 18 aprilie 2024 S.T. a înaintat judecătoreiei X, sediul X cerere de chemare în judecată împotriva Centrului Național Anticorupție privind încasarea plăților salariale și cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea primei instanțe din 23 aprilie 2024 cererea depusă de către S.T. împotriva Centrului Național Anticorupție privind încasarea plăților salariale și cheltuielilor de judecată a fost restituită în temeiul art. 170 alin. (1) lit. b) CPC RM.

Pentru a decide astfel, instanța de fond a constatat că reclamantul a depus prezenta acțiune împotriva Centrului Național Anticorupție, care își are sediul în mun. Chișinău str. Ștefan cel Mare 198, iar potrivit art. 38 alin. (2) CPC, acțiunea împotriva unei persoane juridice se intentează în unul dintre sediile instanței în a cărei rază teritorială se află sediul persoanei juridice respective. A mai remarcat că prevederile art. 39 alin. (7) Cod de procedură civilă, la care face trimitere reclamantul, nu sunt incidente prezentei cauze, așa cum în cererea de chemare în

judecată ultimul solicită încasarea plăților salariale și cheltuielilor de judecată și nu restabilirea în dreptul la muncă după cum este expres indicat în conținutul normei citate.

Colegiul civil a reținut ca fiind corecte concluziile instanței ierarhic inferioare or, potrivit art. 11 alin. (1) legea nr. 1104 din 06.06.2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, Centrul Național Anticorupție este o autoritate publică autonomă specializată în prevenirea și combaterea corupției, a actelor conexe corupției și a faptelor coruptibile. Alin. (2) al articolului citat stabilește expres că centrul este persoană juridică de drept public, dispune de conturi trezoreriale, de ștampilă cu imaginea Stemei de Stat a Republicii Moldova și de alte atribute necesare stabilite de legislație.

Instanța de recurs reținând și prevederile art. 38 alin. (2), art. 39 alin. (2) și (7) Cod de Procedură Civilă a constatat că incidența prevederilor menționate din articolele descrise nu este aplicabilă speței în cauză, or potrivit articolului 39 alin. (2) reclamantul nu explică la ce bunuri se referă. Locul de amplasare atât a Centrului Național Anticorupție cât și a bunurilor acestuia este adresa mun. Chișinău, str. Ștefan cel Mare 198.

Conform art.39 alin.(7) din Codul de procedură civilă, acțiunile ce țin de restabilirea în dreptul la muncă, la pensie, la locuință, de revendicare a bunurilor sau a valorii lor, de reparare a prejudiciului cauzat prin condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, prin aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma impunerii angajamentului scris de a nu părăsi localitatea ori prin aplicarea ilegală a sancțiunii administrative a arestului pot fi intentate și în oricare dintre sediile instanței de la domiciliul reclamantului.

Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a indicat că, la caz, nu au relevanță prevederile art.39 alin.(7) din Codul de procedură civilă, or, obiectul litigiului în speța dată este încasarea salariului neachitat care nu rezultă din repararea prejudiciului cauzat prin condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, prin aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma impunerii angajamentului scris de a nu părăsi localitatea ori prin aplicarea ilegală a sancțiunii administrative a arestului, după cum prevede norma susmenționată.

Instanța de recurs a constatat că speței în cauză îi este aplicabilă regula generală privind competența intentării acțiunii împotriva unei persoane juridice care urmează a fi intentată în unul dintre sediile instanței în a cărei rază teritorială se află sediul persoanei juridice respective. Odată ce reclamantul revendică un drept încălcat privind compensarea plăților salariale, reclamantul urma a se adresa Centrului Național Anticorupție la adresa sa juridică mun. Chișinău, str. Ștefan cel Mare 198.

În contextul normelor de drept enunțate, Colegiul civil a considerat întemeiată încheierea judecătoreiei X, sediul X din 23 aprilie 2024, iar recursul neîntemeiat.

Concluzii:

Edificarea și funcționarea statului de drept în Republica Moldova cuprinde condiția indispensabilă de apărare a libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, în cazurile în care acestea sunt încălcate sau contestate neîntemeiat.

Un rol primordial în realizarea acestei condiții îl constituie instanțele judecătorești. Potrivit art. 20 al Constituției Republicii Moldova, în care și-a găsit consfințire principiul accesului liber la justiție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului proclamă la art. 6 dreptul la un proces echitabil, în virtutea căruia orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil. Norme similare se regăsesc și în art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Existența oricărei persoane în societate nu poate fi concepută fără un set de drepturi, libertăți și obligații corelative, care definesc personalitatea juridică a acesteia. Totodată, drepturile și libertățile de care vorbim ar fi lipsite de conținut și eficiență dacă nu ar fi însoțite de modalități concrete de exercitare și ocrotire, concret de posibilitatea de a recurge la forța coercitivă a statului pentru apărarea și valorificarea lor, în caz de nevoie pe cale judiciară. Așa se justifică menirea justiției, a accesului liber la justiție, ca fiind garanția juridică a existenței și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale individului.

Acest veritabil principiu fundamental de drept, trebuie materializat și garantat prin multiple norme juridice, inclusiv procedurale, prin care să se instituie măsuri și obligații în sarcina statului, a legiuitorului, a autorităților abilitate să înfăptuiască actul de justiție, impunându-se o atitudine menită să evite orice tendință de modificare legislativă care să instituie restricții de natură a afecta libertatea și eficiența accesului la justiție.

Procesul civil, drept activitate reglementată de lege a instanțelor judecătorești, de examinare și soluționare a cauzelor civile, nu reprezintă un scop în sine. Acesta are în calitate de sarcină primordială apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice.

Drept garanție suplimentară a calității actului de justiție, constituie posibilitatea exercitării căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești care a fost ridicată la

nivel de principiu constituțional al procedurii civile. Potrivit art. 119 din Constituția Republicii Moldova, împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

Subliniind importanța controlului judiciar, Curtea Constituțională a Republicii Moldova în una din deciziile sale a indicat că aceasta reprezintă o garanție a edificării statului de drept, în cadrul căruia universalitatea accesului liber la justiție este o normă supremă.

Principiul constituțional al folosirii căilor de atac este concretizat în normele Codului de procedură civilă al Republicii Moldova.

Conform art. 15 CPC, participanții la proces și alte persoane interesate ale căror drepturi, libertăți ori interese legitime au fost încălcate printr-un act judiciar pot exercita căile de atac împotriva acestuia în condițiile legii. Consacrând reglementărilor căilor de atac al hotărârilor judecătorești Titlul III al Codului de procedură civilă, legiuitorul a confirmat necesitatea și însemnătatea acestei instituții.

În concluzie, înțelegerea conceptului „căile de atac al hotărârilor/încheierilor judecătorești” nu ca normă de continuare a procesului, ci drept mijloace juridice procesuale prin intermediul cărora se declanșează controlul judiciar al corectitudinii hotărârilor judecătorești emise de către instanțele inferioare, în vederea remedierii erorilor comise, prin exercitarea căii de atac, la caz a recursului asupra încheierilor instanțelor de fond se va:

- contribui la creșterea importanței primei instanțe în calitate de unica instanță care examinează cauza în fond în rezultatul stabilirii tuturor circumstanțelor importante și administrării tuturor probelor;
- ridica responsabilitatea participanților la proces la exercitarea drepturilor și la executarea obligațiilor procesuale;
- înlătura posibilitatea folosirii cu rea-credință de către participanții la proces a drepturilor procesuale;
- reduce termenele de examinare a cauzelor civile;
- reduce cheltuielile suportate de stat și participanții la proces;
- ridica calitatea și eficiența înfăptuirii justiției.

Practica judiciară cu privire la judecarea cauzelor în ordine de recurs împotriva încheierilor de restituire/refuz în primirea cererilor de chemare în judecată din raza de activitate a Curții de Apel Nord, în general se atestă respectarea normelor legale a Codului Civil și respectiv a Codului de Procedură Civilă a Republicii Moldova la emiterea încheierilor pe caz de către primele instanțe, însă se mai constată și cazuri privind netemeinicia soluțiilor adoptate de către instanțele de fond la etapa primirii cererilor de chemare în judecată în aspectul: nesoluționării problemei strămutării cauzelor în cazul în care instanța de fond figurează în calitate de pârât; constatării eronate de către primele instanțe la respectarea/nerespectarea

procedurii prealabile; obligarea neîntemeiată a reclamantului de către instanța de judecată privind achitarea taxei de stat/taxa de timbru în situația existenței scutirii reclamantului de la plata taxei de stat și/sau de taxa de timbru, aspecte care au viciat temeinicia încheierilor primelor instanțe cu determinarea casării lor integrale de către instanța de recurs și remiterea cauzelor la rejudecare în primele instanțe.

În unele cauze civile examinate în ordine de recurs, se constată că instanța de recurs prin încheiere restituie recursul, din motiv că: recursul a fost depus de către o persoană neîmputernicită; cererea de recurs a fost depusă în afara termenului legal, iar recurentul nu a solicitat repunerea în termen sau instanța de recurs a refuzat să efectueze repunerea în termen.

Instanțele de fond urmează să examineze cauzele efectuând o vastă cercetare, multiaspectuală și obiectivă a circumstanțelor cauzei cu verificarea tuturor aspectelor de fapt și de drept ce au importanță pentru justa soluționare a cauzelor civile, pentru adoptarea și pronunțarea hotărârilor legale și motivate, în scopul efectuării justiției echitabile și imparțiale.

Pentru a întruni obiectivul diminuării erorilor judiciare asemenea celor sus menționate, care ar avea drept scop pronunțarea unor hotărâri judecătorești legale și întemeiate, și în scopul unei practici judiciare uniforme, având în vedere rezultatele generalizării în cauză,

SE PROPUNE:

A se discuta prezenta nota informativă în cadrul ședinței operative a Colegiilor civile și de Contencios Administrativ ale Curții de Apel Nord.

**Coordonator,
Judecător al Colegiului Civil
și de Contencios Administrativ
al Curții de Apel Nord**

Svetlana Ghercavii

**Executor,
șef Serviciul civil și de contencios administrativ**

Mariana Șușu